

Jacek Poleski, Barbara Chudzińska, Krzysztof Sobczyk

Naszacowice, gm. Podegrodzie, woj.
nowosądeckie. Stanowisko 1

Informator Archeologiczny : badania 20, 148-150

1986

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

obiekty oznaczone nr 318, 366, 370. Są to chaty na planie prostokąta częściowo zagłębione w ziemi z zachowaną dookoła konstrukcją słupową. Duża ilość śladów po słupach na całej badanej powierzchni stanowiska, pozwala przypuszczać, iż większość zabudowy tej osady to konstrukcje naziemne. Nie ogół są to chaty na planie prostokąta posiadające często ślady przebieżnień dzielących całość na mniejsze części. Obiekty gospodarcze usytuowane są w przeważającej części na zewnątrz obiektów mieszkalnych. Ich wypełniska zawierają często liczne fragmenty naczyń glinianych i kości. Odkryto również szereg zwracających uwagę długich, wąskich obiektów w przekroju nieckowatych lub prostokątnych, w których wypełnisko to próchnica przemieszana w dolnej części ze spalenizną i popiołem. Podobne obiekty rejestrowano na innych stanowiskach /Kartoszyno st.7, 18a/ badanych w rejonie Rynny żarnowieckiej. Ich funkcja dotychczas nie została ustalona. W obrębie osady odkryto również ślady zabudowy z okresu wpływów rzymskich nie odbiegających w swej formie od naziemnych konstrukcji z późniejszego okresu.

Do innej kategorii odkrytych obiektów należą dwie konstrukcje wyznaczone przez ślady po słupach w planie okręgu. Czas ich użytkowania wobec braku wyznaczników chronologicznych nie został ustalony.

Na podstawie materiału archeologicznego uzyskanego w trakcie badań ustalono, że czas użytkowania /zasiedlenia/ tego stanowiska przypadają na II-XII w. Była ona jedną z większych w sieci osadniczej wyróżnionej III fazy okresu wczesnośredniowiecznego na obzarze Rynny żarnowieckiej.

Materiały oraz dokumentacja z badań znajdują się w archiwum Pracowni Archeologiczno-Konserwatorskiej PP PRZ Oddział Gdańsk.

Badania będą kontynuowane.

NAROJKI, gm.Drohiczyn
woj. białostockie
Stanowisko 1 "Mogiłki"

Państwowe Muzeum Archeologiczne
w Warszawie

Badania prowadziła mgr Ludgarda Długopolska. Finansował WKZ w Białymstoku. Czwarty sezon badań. Cmentarzysko z grobami w obudowie kamiennej z XII-XIII w.

Przekopano 110 m² powierzchni i odkryto 11 grobów. Dwa groby zostały doszczętnie zniszczone przez rabunek kamieni bruku i częściowo kamieni obudów. Wszystkie groby zorientowane były po osi E-W z większym lub mniejszym odchyleniem na północ i południe, a zmarły tam pochowany leżał w pozycji wyprostowanej z głową skierowaną w stronę zachodnią.

Większość grobów pozbawiona była wyposażenia. Na liczbę względnie zachowanych 9 grobów, jedynie 3 miały wyposażenie, z czego 2 typowo kobiece. Odkryto: dwie zausznice z brązowego drutu, cztery kabłączki z esowatym uszkiem platerowane srebrem, fragment zawieszki guziczkowej, dwa noże żelazne i 10 gwoździ żelaznych.

NASZACOWICE, gm.Podegrodzie
woj. nowosądeckie
Stanowisko 1

Uniwersytet Jagielloński
Instytut Archeologii
w Krakowie

Badania prowadził mgr Jacek Poleski przy współudziale mgr Barbary Chudzińskiej i dr. Krzysztofa Sobczyk. Finansował WKZ w Nowym Sączu. Czwarty sezon badań. Grodzisko wczesnośredniowieczne.

Grodzisko badane wcześniej w latach pięćdziesiątych i sześćdziesiątych sondażowo przez A.Żakiego i A.Kraussa. Badania mają charakter ratowniczy, gdyż obecnie jest ono silnie niszczone przez orkę. Badaniem objęto główny majdan grodziska, przecinając go rowem sondażowym wzdłuż dłuższej jego osi /uzyskano pełny profil majdanu wraz z profilem wału od strony zachodniej/. Łącznie przebadano powierzchnią 600 m².

Odkryto 30 obiektów, w tym 1 grób szkieletowy, 23 obiekty osadowe /czworokątne półziemianki, owalne i czworokątne paleniska, obiekty "wannowate" oraz 6 obiektów związanych z konstrukcją wału /jego II i III fazy/. Poza tym odkryto kilkanaście dołków posłupowych, nie tworzących jednak jakiegos zwartego układu. Stwierdzono, iż na majdanie grodziska nie występuje warstwa kulturowa, obiekty rysują się bezpośrednio na tle gliny calcowej. Eventualna warstwa /lub warstwy/ kulturowe uległa zniszczeniu podczas budowy kolejnych faz obwałowań /głine na jądro wału czerpano najprawdopodobniej z jego najbliższego sąsiedztwa/. Wskazuje to na znajdowanie na terenie grodziska pojedynczych fragmentów naczyń kultury łużyckiej wyłącznie na wtórnym słoju.

Najciekawsze rezultaty przyniosło przekopanie wału grodziska. W trakcie eksploatacji zidentyfikowano 3 fazy budowy wału /we wszystkich przypadkach stwierdzono, iż wał uległ destrukcji w trakcie gwałtownego pożaru/ oraz 5 faz /warstw/ osadniczych /3 pierwsze związane z kolejnymi fazami wału, dwie ostatnie zalegały na warstwach destrukcji III fazy wału/.

I faza wału - odkryto jedynie częściowo zachowane gliniane jądro wału, posadowione bezpośrednio na warstwie humusu pierwotnego. Dane stratygraficzne wskazują, że ściana wewnętrzna I fazy pokrywała się dokładnie ze ścianą zewnętrzną II fazy wału, zaś gliniane jądro wału I fazy zostało wykorzystane w trakcie budowy II fazy jako rodzaj zewnętrznej, poziomej bermy, przechodzącej następnie w stok suchej fazy. Z I fazą wału związana była warstwa kulturowa oraz 2 nieregularne paleniska i czworokątna półziemianka /długość jednej z uchwyconych ścian wynosiła 3,70 m/. W warstwie kulturowej i w obiektach znaleziono liczne fragmenty naczyń, kości zwierzęce i kilka nieokreślonych przedmiotów żelaznych. Z I fazą wału wiąże się położony w odległości około 5 m od jego wewnętrznej ściany, równoległy do niej obiekt rowkowy /szerokości 2,60 m, głębokość zalegania nieckowatego dna około 0,80 - 1,0 m/ - zapewne ślad po wybieraniu gliny do budowy obwałowań.

II faza wału - zachowane doskonale warstwy, aż do spalonej korony wału pozwalają na jego w miarę precyzyjną rekonstrukcję. Właściwy wał spoczywał na glinianej, poziomej "ławie fundamentowej" o grubości około 0,70 m, ściany zewnętrzna tworzyła palisada z białych jeden przy drugim okrągłych w przekroju słupów o średnicy 0,20 - 0,30 m. W odległości 2 m od niej znajdowała się "ścianka działowa" zbudowana z poziomo ułożonych bali, wspartych na potężnych, czworokątnych w przekroju, słupach drewnianych /0,20 x 0,40 m/, wkopanych w odległości 2,50 m od siebie. Utworzona w ten sposób skrzynia wypełniona była ściśle dużymi łamanymi głazami /wyłącznie piaskowiec/, luki między nimi wypełniła glina. W odległości 4,20 m od opisanej "ścianki działowej" znajdowała się wewnętrzna ściana wału, zbudowana w identycznej konstrukcji. Wewnętrzna, szersza skrzynia wypełniona była wyłącznie gliną. Miąższość warstwy kamieni i gliny w skrzyni zewnętrznej wynosiła około 1,50 m. Na ich stropie zalegała warstwa destrukcji /pozioma/ o grubości około 0,50 m - najprawdopodobniej spalona konstrukcja korony wału. Zachowane w niektórych miejscach żwęgłone belki wskazują na zrębowy system ich łączenia. Należy dodać, iż w skrzyniach zewnętrznych i wewnętrznych stwierdzono 2 poziomych dranic /szer. 0,20 - 0,30 m/, ułożonych poprzecznie do biegu wału - zapewne rodzaj warstw wyrównawczych. Z II fazą wału wiąże się poziom osadniczy przylegający bezpośrednio do wewnętrznej ściany obwałowań /odkryto częściowo 2 czworokątne chaty o szerokości 2,60 m/. W ich wypełnisku znaleziono liczne fragmenty naczyń, kości zwierzęce, drobne przedmioty żelazne.

W warstwie destrukcji II fazy obwałowań znaleziono m.in. zaczątek ostrogi karolińskiej z trzema poziomo ułożonymi nitami, zdobiony złotą, ornamentowaną motywem wypukłych kółeczek, blaszką, a także ołowianą lunulę zdobioną motywem wypukłej kratki i kółeczkami /oba zabytki można datować na IX w./.

III faza wału - najbardziej zniszczona przez pożar oraz przez współczesną orkę. Można jednak stwierdzić, iż do jego budowy użyto również łamanych płyt piaskowca i

gliny. Szerokość wału rekonstruowana na podstawie wkopów naprawczych wynosiła zapewne blisko 8 m. Z tą fazą związana była częściowo wyeksplorowana czworokątna półziemianka, długość jednej ze ścian wynosiła 2,90 m. Poza tym stwierdzono na wałach destrukcji III fazy wału 2 kolejne poziomy osadnicze /duże palenisko, nad nim czworokątna półziemianka/. W licznych materiale ceramicznych z tych obiektów zauważono występowanie znaków garn-carskich na dnach naczyń.¹

W obiektach poza strefą przy wałe, znaleziono bardzo liczne fragmenty naczyń, noże żelazne, grot strzał, sierp, przesłiki, paciorki szklane, blaszki miedziane, a także duże ilości kości zwierzęcych.

Ze względu na brak w obiektach zabytków pozwalających na precyzyjne datowanie /opisane wyżej - zaczep ostrogi i lunula wystąpiły na złożu wtórny osadnictwo na grodzisku w Naszacowicach można datować na podstawie analogii małopolskich wyłącznie ramowo na wiek IX-XI. Ze względu na stwierdzone kontakty /o nie ustalonym charakterze/ z Wielkimi Morawami datowanie to być może będzie musiało ulec zmianie.

Badania będą kontynuowane.

NIEDŃ, gm. Igorzelec
woj. jeleniogórskie
Grodzisko nr 1

Wojewódzki Ośrodek
Archeologiczno-Konserwatorski
we Wrocławiu

Badania prowadziła mgr Halina Śledzik-Ramińska. Uczestniczył dr Jurij Knebel z Instytutu Ludoznawstwa Serbo-Ruśyokiego Akademii Nauk NRD w Bautzen. Finansował WKŁ w Jeleniej Górze. Trzeci sezon badań. Grodzisko /IX-X, XI w./

Kontynuowano badania z 1985 r. Celem ich było zbadanie wnętrza grodziska, określenie charakteru zabudowy i konstrukcji urządzeń obronnych, funkcji obiektu, uściślenie chronologii oraz dokonanie rekonstrukcji formy pierwotnej.

Kontynuowano eksplorację nawarstwień w obrębie wykopu I. Przecinał on wnętrza grodziska po osi wschód-zachód oraz obejmował wewnętrzne rozsypiska wału obronnego odcinka wschodniego oraz zachodniego. Na osi grodziska N-S, poczynając od centralnej partii majdanu w kierunku południowej skarpy wzniesienia założono wykop nr II o wymiarach 25 x 3 m.

W zachodniej części majdanu, w pasie przywalnym odkryto obiekt /nr 3a/ wykuty w skalistym podłożu, o wymiarach 4 x 5 m, zagłębiony na 1,5 m /od stropu calca/. W partii przydennej zasypisko stanowiła plastyczna glina barwy żółtawej przemieszana ze spalinami, pośrodku z zagłębieniem w dnie w postaci leja o powierzchni około 2 m². Jama wykuta w skale wykorzystana była zapewne jako zbiornik na wodę. Funkcjonował on najprawdopodobniej w fazie starszej grodziska, a następnie wykorzystany został jako część wlewna ziemianki /o czym informowaliśmy w komunikacie z badań 1985 r. - obiekt nr 3/. W odległości około 3 m na zachód od zbiornika odkryto odcinek muru o długości 4 m, szerokości 1 m. Zbudowany był on z kamieni średniej wielkości, występujących w podłożu. Od południa do muru przylegała glina z drobnymi kamieniami odkryta na odcinku 2 m, zaś od północy przylegała warstwa gliny pylastej. Odsłonięty relikty muru łączymy z bramą lub furką prowadzącą do grodu od strony północno-zachodniej. W części wschodniej majdanu odkryto jamę /obiekt nr 5/ o funkcji gospodarczej, w rzucie poziomym w kształcie nieregularnego czworoboku, o wymiarach 0,90 x 0,60 m. W przekroju pionowym obiekt ten miał kształt płytkiej niecki, zagłębionej na 0,22 m /od stropu calca/. Wypełnisko obiektu stanowiła próchnica z pojedynczymi ułamkami naczyń glinianych. Obiekt pierwotnie był zaduszony, świadczą o tym zachowane podwójne jamy po słupkach średnicy 7-9 cm, zagłębione w całość na 10-15 cm.

W południowym odcinku majdanu przed wałem odkryto budynek /obiekt nr 7/ z brukiem kamiennym, o długości 4,60 m i szerokości 2 m. Nie są wymiary całkowite obiektu, albowiem wcho-